Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

13. märts 2025 *

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Määrus (EL) 2016/679 – Artikli 5 lõike 1 punkt d – Õigsuse põhimõte – Artikkel 16 – Õigus parandamisele – Artikkel 23 – Piirangud – Sooidentiteeti puudutavad andmed – Andmed, mis on ebaõiged alates nende kandmisest avalikku registrisse – Tõendid – Haldustava nõuda tõendeid selle kohta, et sugu on muudetud kirurgiliselt

Kohtuasjas C-247/23 [Deldits] [i],

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Fővárosi Törvényszéki (Pealinna Budapesti kohus, Ungari) 29. märtsi 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. aprillil 2023, menetluses

VP

versus

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu president K. Lenaerts esimese koja presidendi ülesannetes, Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz (ettekandja), viienda koja president M. L. Arastey Sahún, kohtunikud A. Kumin ja I. Ziemele,

kohtujurist: A. M. Collins,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikku menetlust ja 3. juuni 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– VP, esindajad: *ügyvéd* G. Győző, E. Polgári ja *ügyvéd* T. L. Sepsi,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja R. Kissné Berta,

– Eesti valitsus, esindaja: N. Grünberg,

* Kohtumenetluse keel: ungari.

[i] Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

– Hispaania valitsus, esindajad: S. Núñez Silva ja A. Pérez-Zurita Gutiérrez,

– Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard, B. Dourthe ja B. Fodda,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman, A. Hanje ja J. M. Hoogveld,

– Portugali valitsus, esindajad: P. Barros da Costa, A. Pimenta, J. Ramos ja Â. Seiça Neves,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouchagiar, H. Kranenborg ja Zs. Teleki,

olles 12. septembri 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1, ja parandus ELT 2018, L 127, lk 3; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artiklit 16.

2 Taotlus on esitatud füüsilise isiku VP ja Országos Idegenrendészeti Főigazgatósági (migratsiooniasjade politsei peadirektoraat, Ungari) (edaspidi „varjupaigaamet“) vahelises kohtuvaidluses selle ameti peetavas avalikus registris VP sooidentiteeti puudutavate andmete parandamise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendustes 1, 10, 59 ja 73 on märgitud:

„(1) Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel on põhiõigus. Euroopa Liidu põhiõiguste harta [(edaspidi „harta“)] artikli 8 lõikes 1 ja [ELTL] artikli 16 lõikes 1 on sätestatud, et igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele.

[…]

(10) Selleks et tagada füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse ning kõrvaldada takistused isikuandmete liikumisel [Euroopa L]iidus, peaks füüsiliste isikute õiguste ja vabaduste kaitse selliste andmete töötlemisel olema kõigis liikmesriikides samal tasemel. Isikuandmete töötlemisel tuleks tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eeskirjade järjekindel ja ühtne kohaldamine kogu liidus. Seoses isikuandmete töötlemisega juriidilise kohustuse täitmiseks, avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks peaks liikmesriikidel olema lubatud säilitada või kehtestada õigusnormid käesoleva määruse eeskirjade kohaldamise täpsustamiseks. […]

[…]

(59) Tuleks ette näha kord, millega lihtsustatakse käesoleva määrusega andmesubjektile antud õiguste kasutamist, sealhulgas mehhanismid, mille abil taotleda ja vajaduse korral hankida tasuta eelkõige juurdepääsu õigusele nõuda isikuandmete parandamist või kustutamist ning kasutada õigust esitada vastuväiteid. […]

[…]

(73) Piirangud, mis puudutavad konkreetseid põhimõtteid ja õigust […] nõuda [isikuandmete] parandamist ja kustutamist […], võib kehtestada liidu või liikmesriigi õiguses, kui selline piirang on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne selleks, et tagada avalik julgeolek, sealhulgas […] süütegude tõkestamine, uurimine ja nende eest vastutusele võtmine või kriminaalkaristuste täitmisele pööramine, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmine või nende ennetamine […], liidu või liikmesriigi muu üldise avaliku huvi […] oluline eesmärk; [eelkõige] üldisest avalikust huvist lähtuvate avalike registrite pidamine, […] andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse, sealhulgas sotsiaalkaitse, rahvatervis ja humanitaareesmärgid. Nimetatud piirangud peaksid vastama hartas ning [Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis (edaspidi „EIÕK“)] sätestatud nõuetele.“

4 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 1 „Reguleerimisese ja eesmärgid“ lõikes 2 on sätestatud:

„Käesoleva määrusega kaitstakse füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi, eriti nende õigust isikuandmete kaitsele.“

5 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 „Sisuline kohaldamisala“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad andmete kogumisse või kui need kavatsetakse andmete kogumisse kanda.“

6 Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 4 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „isikuandmed“ – igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku („andmesubjekti“) kohta; tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige sellise identifitseerimistunnuse põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave, võrguidentifikaator või selle füüsilise isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise, geneetilise, vaimse, majandusliku, kultuurilise või sotsiaalse tunnuse põhjal;

2) „isikuandmete töötlemine“ – isikuandmete või nende kogumitega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, nagu kogumine, dokumenteerimine, korrastamine, struktureerimine, säilitamine, kohandamine ja muutmine, päringute tegemine, lugemine, kasutamine, edastamise, levitamise või muul moel kättesaadavaks tegemise teel avalikustamine, ühitamine või ühendamine, piiramine, kustutamine või hävitamine;

[…]“.

7 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 „Isikuandmete töötlemise põhimõtted“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Isikuandmete töötlemisel tagatakse, et

[…]

d) isikuandmed on õiged ja vajaduse korral ajakohastatud ning et võetakse kõik mõistlikud meetmed, et töötlemise eesmärgi seisukohast ebaõiged isikuandmed kustuta[ta]ks või parandataks viivitamata („õigsus“);

[…]“.

8 Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 „Isikuandmete töötlemise seaduslikkus“ on sätestatud:

„1. Isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud:

[…]

c) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse täitmiseks;

[…]

e) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks;

[…]

2. Liikmesriigid võivad säilitada või kehtestada konkreetsemad sätted, et kohandada käesoleva määruse sätete kohaldamist seoses isikuandmete töötlemisega lõike 1 punktide c ja e täitmiseks, määrates üksikasjalikumalt kindlaks töötlemise konkreetsed nõuded ja teised meetmed, et tagada seaduslik ja õiglane töötlemine, sealhulgas teiste andmetöötluse eriolukordade jaoks, nagu see on sätestatud IX peatükis.

3. Lõike 1 punktides c ja e osutatud isikuandmete töötlemise alus kehtestatakse:

a) liidu õigusega või

b) vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega.

Isikuandmete töötlemise eesmärk määratakse kindlaks selles õiguslikus aluses või see on lõike 1 punktis e osutatud isikuandmete töötlemise osas vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. See õiguslik alus võib sisaldada erisätteid, et kohandada käesoleva määruse sätete kohaldamist, sealhulgas üldtingimusi, mis reguleerivad vastutava töötleja poolt isikuandmete töötlemise seaduslikkust, töötlemisele kuuluvate andmete liiki, asjaomaseid andmesubjekte, üksuseid, kellele võib isikuandmeid avaldada, ja avaldamise põhjuseid, eesmärgi piirangut, säilitamise aega ning isikuandmete töötlemise toiminguid ja -menetlusi, sealhulgas meetmeid seadusliku ja õiglase töötlemise tagamiseks, nagu näiteks meetmed teiste andmetöötluse eriolukordade jaoks, nagu need on

sätestatud IX peatükis. Liidu või liikmesriigi õigus vastab avaliku huvi eesmärgile ning on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.

[…]“.

9 Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 „Õigus andmete parandamisele“ on ette nähtud:

„Andmesubjektil on õigus nõuda, et vastutav töötleja parandaks põhjendamatu viivituseta teda puudutavad ebaõiged isikuandmed. Võttes arvesse andmete töötlemise eesmärke, on andmesubjektil õigus nõuda mittetäielike isikuandmete täiendamist, sealhulgas täiendava õiendi esitamise teel.“

10 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 „Piirangud“ lõikes 1 on sätestatud:

„Vastutava töötleja või volitatud töötleja suhtes kohaldatavas liidu või liikmesriigi õiguses võib seadusandliku meetmega piirata artiklites 12–22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust, kuivõrd selle sätted vastavad artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele, kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada

a) riigi julgeolek;

b) riigikaitse;

c) avalik kord;

d) süütegude tõkestamine, uurimine, avastamine või nende eest vastutusele võtmine või kriminaalkaristuste täitmisele pööramine, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmine ja nende ennetamine;

e) liidu või liikmesriigi muud üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid, eelkõige liidu või liikmesriigi oluline majanduslik või finantshuvi, sealhulgas rahandus-, eelarve- ja maksuküsimused, rahvatervis ja sotsiaalkindlustus;

[…]

h) jälgimine, kontrollimine või regulatiivsete ülesannete täitmine, mis on kas või juhtumipõhiselt seotud avaliku võimu teostamisega punktides a – e ja g osutatud juhtudel;

[…]“.

Ungari õigus

11 29. juuni 2007. aasta LXXX seaduse varjupaigaõiguse kohta (menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény) (*Magyar Közlöny* 2007/83, edaspidi „varjupaigaseadus“) §-s 81 on sätestatud:

„Pädev varjupaigaamet töötleb varjupaigaregistris pagulaste, täiendava kaitse saajate, vastuvõetute ja ajutise kaitse saajate, samuti rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute ja Dublini menetluse alla kuuluvate isikute (edaspidi ühiselt „käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvad isikud“) isikuandmeid ja andmeid, mis käsitlevad nende riigis viibimist ning abi ja toetusi, millele neil on õigus, ning nende andmete hilisemaid muudatusi, selleks et:

a) kontrollida, kas neil on pagulase, täiendava kaitse saaja, ajutise kaitse saaja või vastuvõetu seisund, ja tagada, et neil on õigus kasutada sellest seisundist tulenevaid õigusi;

b) kontrollida, kas neil on õigus saada käesolevas seaduses ja muudes õigusaktides määratletud abi ja toetusi;

c) tuvastada nende isikut;

d) vältida mitmekordseid menetlusi ja

e) tuvastada, kas taotlus on esitatud mitu korda.“

12 Varjupaigaseaduse §-s 82 on ette nähtud:

„Käesoleva peatüki kohaldamisel käsitatakse füüsiliste isikute tuvastamist võimaldavate andmetena järgmisi käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvate isikute andmeid:

[…]

f) sugu.“

13 Selle seaduse § 83 lõikes 1 on sätestatud:

„Varjupaigaregister sisaldab käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohta järgmisi andmeid:

a) füüsiliste isikute tuvastamist võimaldavad andmed;

[…]“.

14 Seaduse § 83/A lõikes 5 on sätestatud:

„Pädev varjupaigaamet on kohustatud varjupaigaregistrist omal algatusel kustutama õigusnormidega vastuolus olevad kanded, parandama ebaõiged kanded ja lisama väljajäänud kanded.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 VP on Iraani kodanik, kellele anti Ungaris 2014. aastal pagulasseisund. Selle seisundi saamiseks esitatud taotluses tugines VP transsoolisusele ning esitas tõenditena psühhiaatriale ja günekoloogiale spetsialiseerunud arstide tõendid. Nende tõendite kohaselt oli VP sündinud naisena, tema sooidentiteet aga oli mees. Pärast seda, kui VP-le oli sel alusel pagulasseisund antud, kanti ta siiski naisena varjupaigaregistrisse, mida varjupaigaseaduse sätete kohaselt peab pädev varjupaigaamet ja mis sisaldab selle seisundi saanud füüsiliste isikute tuvastamist võimaldavaid andmeid, sealhulgas sugu.

16 VP esitas 2022. aastal varjupaigaametile isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 alusel taotluse parandada varjupaigaregistris tema sugu meessooks ja muuta eesnime. VP lisas sellele taotlusele nimetatud arstitõendid. Varjupaigaamet jättis 11. oktoobri 2022. aasta otsusega selle taotluse rahuldamata põhjendusel, et VP ei ole tõendanud, et tema sugu on kirurgiliselt muudetud, ning esitatud arstitõendid näitavad üksnes seda, et ta on transsooline.

17 VP esitas selle otsuse peale tühistamiskaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Fővárosi Törvényszékile (Pealinna Budapesti kohus, Ungari). Oma kaebuse põhjendamiseks väitis VP, et transsoolisus tähendab juba määratluse kohaselt sooidentiteedi muutust ja et seda muutust kinnitavad esitatud arstitõendid. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast nähtub, et sooidentiteedi muutmise tunnustamiseks ei saa nõuda, et sugu on muudetud kirurgiliselt. Selline nõue oleks muu hulgas vastuolus ka harta artiklitega 3 ja 7. VP väidab lisaks, et mitu liikmesriiki, sealhulgas Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Iirimaa, Kreeka Vabariik, Malta Vabariik, Portugali Vabariik ja Rootsi Kuningriik, tunnustavad soovahetusi asjaomaste isikute avalduste alusel. VP täpsustab, et tema kaebuse põhjendamiseks esitatud arstitõenditest nähtub, et tema välimus on mehelik, ja nendes on tema diagnoosiks sõnaselgelt pandud Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) koostatud haiguste rahvusvahelise klassifikatsiooni kood F64.0, mis tähendab transsoolisust.

18 Varjupaigaamet palub jätta kaebuse rahuldamata.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et varjupaigaseaduses on küll üldsäte ebaõigete kannete parandamise kohta, kuid selles ei ole reguleeritud sooidentiteedi ja/või sellega seotud eesnime muutmise menetlust ja tunnustamise tingimusi. Sellega seoses leidis Alkotmánybíróság (Ungari konstitutsioonikohus) oma 27. juuni 2018. aasta kohtuotsuses nr 6/2018, et asjaolu, et Ungari seadusandja ei ole kehtestanud menetlust, mis võimaldaks õiguspäraselt Ungaris elavatel isikutel, kes ei ole Ungari kodanikud, muuta oma soo ja eesnime kohta tehtud kannet, samas kui Ungari kodanikel on see võimalus olemas, on vastuolus põhiseadusega. Lisaks otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus 16. juuli 2020. aasta otsuses Rana *vs.* Ungari (CE:ECHR:2020:0716JUD004088817), et Ungari on rikkunud EIÕKd, sest ta ei ole näinud pagulaste jaoks ette menetlust, mis võimaldaks sooidentiteedi muutmist õiguslikult tunnustada. Õiguslünk on hoolimata nendest kohtuotsustest sellest saadik endiselt alles.

20 Selle olukorra muudab veelgi keerulisemaks asjaolu, et alates 2020. aastast ei ole Ungari kodanikel enam võimalik soovahetust õiguslikult tunnustada lasta. VP esitas kaebuse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 alusel just seetõttu, et riigisiseses õiguses puudub tunnustamisvõimalus. Niisuguses kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas see artikkel paneb varjupaigaametile kohustuse parandada varjupaigaregistris sooandmeid, ning kui see on nii, siis millised on tõendid, mille asjaomane isik peab oma taotluse põhjendamiseks esitama.

21 Neil asjaoludel otsustas Fővárosi Törvényszék (Pealinna Budapesti kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et riigisisese õiguse alusel registrite pidamise eest vastutav amet on kohustatud seoses andmesubjekti õiguste kasutamisega parandama ameti poolt registreeritud isikuandmeid selle isiku soo kohta, kui need andmed on pärast registrisse kandmist muutunud ega vasta seetõttu isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis d sätestatud õigsuse põhimõttele?

2. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tõlgendada nii, et isik, kes taotleb oma sugu puudutavate andmete parandamist, peab esitama tõendid oma parandamistaotluse põhjendamiseks?

3. Kas juhul, kui vastus teisele küsimusele on jaatav, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tõlgendada nii, et taotleja on kohustatud tõendama, et tema sugu on muudetud kirurgiliselt?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

22 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et see kohustab avalikku registrit pidavat liikmesriigi ametit parandama füüsilise isiku sooidentiteeti puudutavad isikuandmed, kui need andmed ei ole õiged selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti d tähenduses.

23 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda, et vastutav töötleja parandaks põhjendamatu viivituseta teda puudutavad ebaõiged isikuandmed. Võttes arvesse andmete töötlemise eesmärke, on andmesubjektil õigus nõuda mittetäielike isikuandmete täiendamist, sealhulgas täiendava õiendi esitamise teel.

24 See säte täpsustab harta artikli 8 lõike 2 teises lauses sätestatud põhiõigust, mille kohaselt on igaühel õigus tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja nõuda nende parandamist.

25 Lisaks tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 tõlgendamisel ühelt poolt arvesse võtta selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti d, milles on sätestatud õigsuse põhimõte, mille kohaselt peavad töödeldavad andmed olema õiged ja vajaduse korral ajakohastatud, täpsustades, et tuleb võtta kõik mõistlikud meetmed, et töötlemise eesmärgi seisukohast ebaõiged andmed kustutataks või parandataks viivitamata. Teiselt poolt tuleb selle sätte tõlgendamisel võtta arvesse ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendust 59, millest nähtub, et tuleks ette näha kord, millega lihtsustatakse selle määrusega andmesubjektile antud õiguste kasutamist, sealhulgas mehhanismid, mille abil taotleda ja vajaduse korral jõuda selleni, et muu hulgas parandada tasuta isikuandmeid.

26 Sellega seoses tuleb täpsustada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb isikuandmete õigsust ja täielikkust hinnata lähtuvalt andmete kogumise eesmärgist (vt analoogia alusel 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Nowak, C-434/16, EU:C:2017:994, punkt 53).

27 Lõpuks tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 tõlgendamiseks meelde tuletada, et selle määruse eesmärk, mis nähtub artiklist 1 ning põhjendustest 1 ja 10, on eelkõige tagada füüsiliste isikute põhivabaduste ja -õiguste ning eeskätt nende õiguse eraelu puutumatusele kõrgetasemeline kaitse, kui töödeldakse nende isikuandmeid, mida kaitsevad harta artikli 8 lõige 1 ja ELTL artikli 16 lõige 1 (9. jaanuari 2025. aasta kohtuotsus Mousse, C-394/23, EU:C:2025:2, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Vastavalt sellele eesmärgile peab igasugune isikuandmete töötlemine olema eelkõige kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 5 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtetega, sealhulgas käesoleva kohtuotsuse punktis 25 nimetatud õigsuse põhimõttega, kuid vastama ka selle määruse artiklis 6 loetletud seaduslikkuse tingimustele (vt selle kohta 9. jaanuari 2025. aasta kohtuotsus Mousse, C-394/23, EU:C:2025:2, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Neil asjaoludel on töödeldavate andmete ajakohastamine oluline aspekt andmesubjekti kaitsmisel tema andmete töötlemise korral.

30 Käesoleval juhul ei ole vaidlust selle üle, et ühelt poolt võib teavet VP sooidentiteedi kohta kvalifitseerida „isikuandmeteks“, kuna see on teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 1 tähenduses, ning teiselt poolt „töödeldi“ neid andmeid selle määruse artikli 4 punkti 2 tähenduses, kuna varjupaigaamet kogus ja registreeris need andmed avalikus registris, nimelt varjupaigaregistris. Järelikult kuulub niisugune töötlemine, mis puudutab andmeid, mis kuuluvad andmete kogumisse või mis kavatsetakse andmete kogumisse kanda, selle määruse artikli 2 lõike 1 kohaselt määruse esemelisse kohaldamisalasse (vt analoogia alusel 9. jaanuari 2025. aasta kohtuotsus Mousse, C-394/23, EU:C:2025:2, punkt 30).

31 Ehkki näib, et põhikohtuasjas ei ole kahtluse alla seatud asjaomase töötlemise seaduslikkuse tingimuste täidetust isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 tähenduses, väidab VP, kes soovib enda sooidentiteeti puudutavate andmete parandamist määruse artikli 16 alusel, et varjupaigaamet ei järginud selle määruse artikli 5 lõike 1 punktis d ette nähtud õigsuse põhimõtet.

32 Käesoleva kohtuotsuse punktis 26 viidatud kohtupraktikat arvestades peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima põhikohtuasjas kõne all olevate andmete õigsust, arvestades eesmärki, mille jaoks need koguti, ning hindama eelkõige varjupaigaseaduse § 81 punkti c arvestades, kas nende andmete kogumise eesmärk on asjaomase isiku tuvastamine. Kui see on nii, peaks see teave järelikult viitama isiku tunnetuslikule sooidentiteedile ja mitte sooidentiteedile, mis talle sündimisel omistati. Vastupidi sellele, mida väidab Ungari valitsus, peab vastutav töötleja, käesoleval juhul varjupaigaamet, võtma kirjeldatud kontekstis arvesse selle isiku sooidentiteeti tema varjupaigaregistrisse kandmise hetkel, mitte talle sündimisel omistatud sooidentiteeti.

33 Järelikult, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 31 ja 40 sisuliselt märkis ning arvestades Euroopa Kohtu käsutuses olevat toimikut, mille kohaselt möönis Ungari pagulasseisundi andmise menetluses, et VP on transsooline inimene, näivad tema sooidentiteeti puudutavad varjupaigaregistrisse kantud isikuandmed olevat olnud ebaõiged juba alates kande tegemisest.

34 Vastupidi sellele, mida väidab Ungari valitsus, ei saa liikmesriik tugineda konkreetsetele riigisisestele õigusnormidele, mis on vastu võetud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõigete 2 ja 3 alusel, et takistada harta artikli 8 lõikes 2 sätestatud ja isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 täpsustatud õigust andmete parandamisele.

35 Nimelt nähtub ühelt poolt selle määruse põhjenduse 10 kolmandast lausest, et nende konkreetsete õigusnormide eesmärk saab olla üksnes täpsustada isikuandmete kaitse üldmääruses sisalduvate eeskirjade kohaldamist, kuid nendega ei tohi teha vastavatest eeskirjadest erandeid.

36 Teiselt poolt tohib isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 ette nähtud õigust andmete parandamisele piirata üksnes tingimustel, mis on toodud selle määruse artiklis 23, arvestades määruse põhjendust 73. Seega, liikmesriik võib riigisiseste õigusnormidega ette näha piirangud sellele õigusele, kui tegemist on isikuandmetega, mis sisalduvad üldistes avalikes huvides peetavates avalikes registrites. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 44 sisuliselt märkis, ei nähtu käesoleval juhul siiski Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et Ungari seadusandja oleks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 sätestatud tingimusi järgides piiranud andmete parandamise õiguse ulatust, ega ka seda, et varjupaigaamet oleks põhjendanud taotletud paranduse tegemisest keeldumist niisugusele seadusest tulenevale piirangule tuginedes. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne muud, siis näib, et see keeldumine ei põhine isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 alusel vastu võetud õigusnormil, vaid seisukohal, et VP ei ole esitanud tõendeid oma sooidentiteedi kohta.

37 Igal juhul ei saa liikmesriik andmete parandamise õiguse andmisest keeldumisel tugineda sellele, et tema riigisiseses õiguses puudub transidentiteedi õigusliku tunnustamise menetlus. Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et kuigi liidu õigus ei mõjuta liikmesriikide pädevust isikute tsiviilõigusliku seisundi ja nende sooidentiteedi õigusliku tunnustamise valdkonnas, peavad liikmesriigid selle pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust. Seega tuleb riigisiseseid õigusnorme, mis takistavad transsoolisel isikul tema sooidentiteedi tunnustamata jätmise tõttu täita liidu õigusega kaitstud õiguse, nagu selleks on käesoleval juhul harta artikli 8 lõikes 2 tunnustatud ja isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 konkretiseeritud õigus, saamiseks vajalikku tingimust, pidada üldjuhul liidu õigusega vastuolus olevaks (vt analoogia alusel 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Mirin, C-4/23, EU:C:2024:845, punktid 53 ja 60 ning seal viidatud kohtupraktika).

38 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et see kohustab avalikku registrit pidavat liikmesriigi ametit parandama füüsilise isiku sooidentiteeti puudutavad isikuandmed, kui need andmed ei ole õiged selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti d tähenduses.

Teine ja kolmas küsimus

39 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib haldustavas seada avalikus registris sisalduvate füüsilise isiku sooidentiteeti puudutavate isikuandmete parandamise õiguse kasutamise tingimuseks tõendite esitamise muu hulgas selle kohta, et tema sugu on muudetud kirurgiliselt.

40 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 47 märkis, ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 täpsustatud, milliseid tõendeid võib vastutav töötleja nõuda, et tõendada nende isikuandmete ebaõigsust, mille parandamist füüsiline isik taotleb.

41 Selles kontekstis tuleb märkida, et kuigi andmesubjekt, kes taotleb oma andmete parandamist, võib olla kohustatud esitama asjakohased ja piisavad tõendid, mida võib konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades sellelt isikult nende andmete ebaõigsuse tõendamiseks mõistlikult nõuda (vt analoogia alusel 8. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Google (väidetavalt ebaõigele sisule suunava

lingi eemaldamine), C-460/20, EU:C:2022:962, punktid 68 ja 72), tuleb siiski täpsustada, nagu on sedastatud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, et liikmesriik võib andmete parandamise õiguse kasutamist piirata üksnes isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 23 järgides.

42 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1 on aga ette nähtud, et vastutava töötleja või volitatud töötleja suhtes kohaldatavas liidu või liikmesriigi õiguses võib seadusandliku meetmega piirata selle määruse artiklites 12–22 ja 34, samuti artiklis 5 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust, kuivõrd selle õiguse sätted vastavad sama üldmääruse artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele, juhul kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada teatavate selles määruses loetletud eesmärkide, nagu eelkõige liidu või liikmesriigi üldist avalikku huvi pakkuvate oluliste eesmärkide täitmine. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, võib andmete parandamise õigust piirata üldisest avalikust huvist lähtuvate avalike registrite pidamisel eelkõige selleks, et tagada nende registrite usaldusväärsus ja ühtsus.

43 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et asjaomane liikmesriik on rakendanud haldustava, mis seisneb selles, et transsooline isik võib kasutada oma õigust parandada avalikus registris enda sooidentiteeti puudutavaid andmeid üksnes tingimusel, et ta esitab tõendid selle kohta, et tema sugu on muudetud kirurgiliselt. Selline haldustava piirab õigust andmete parandamisele, mis peab olema kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 sätestatud tingimustega, nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse kahes eelnevas punktis.

44 Esiteks tuleb aga märkida, et see haldustava ei vasta nõudele, et liikmesriigi õiguses võib isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 ette nähtud õiguse ulatust piirata üksnes seadusandlike meetmetega. Nimelt, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, ei näi Ungari õigus sisaldavat ühtegi seadusandlikku meedet, mis käsitleks varjupaigaregistrisse kantud isikute sooidentiteeti puudutavate andmete parandamisele kohaldatavaid tõendamisnõudeid.

45 Teiseks kahjustab selline haldustava hartaga tagatud põhiõiguste olemust, eelkõige vastavalt harta artiklites 3 ja 7 ette nähtud õiguse isikupuutumatusele ja õiguse eraelu austamisele olemust.

46 Sellega seoses tuleb märkida, et vastavalt harta artikli 52 lõikele 3 on hartaga tagatud õigustel sama tähendus ja ulatus kui vastavatel EIÕKga tagatud õigustel, kusjuures viimane kujutab endast minimaalset kaitsetaset (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Mirin, C-4/23, EU:C:2024:845, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

47 Euroopa Inimõiguste Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub aga, et EIÕK artikkel 8, mis vastab harta artiklile 7, kaitseb isiku soolist identiteeti kui osa tema identiteedist ja kui ühte eraelu kõige intiimsemat aspekti. Seega hõlmab see säte igaühe õigust määratleda enda kui inimese identiteedi üksikasjad; see identiteet hõlmab transsooliste isikute õigust vabale eneseteostusele ning kehalisele ja vaimsele puutumatusele ning soolise identiteedi austamisele ja tunnustamisele. Kõnealune artikkel 8 paneb riikidele lisaks tegevusest hoidumise kohustustele, mille eesmärk on kaitsta transsoolisi isikuid avaliku võimu omavolilise sekkumise eest, tegutsemiskohustused, mis eeldavad ka tõhusate ja kättesaadavate menetluste kehtestamist, mis tagavad nende isikute õiguse soolisele identiteedile tegeliku austamise. Lisaks, võttes arvesse selle õiguse erilist tähtsust, on riikidel selles valdkonnas üksnes piiratud kaalutlusruum (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Mirin, C-4/23, EU:C:2024:845, punktid 64 ja 65 ning seal viidatud kohtupraktika).

48 Selles kontekstis on Euroopa Inimõiguste Kohus muu hulgas otsustanud, et transsoolise isiku sooidentiteedi tunnustamist ei saa seada sõltuvusse kirurgilisest ravist, mida see isik ei soovi (vt selle kohta EIK 19. jaanuari 2021. aasta otsus X ja Y *vs.* Rumeenia, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, punktid 165 ja 167 ning seal viidatud kohtupraktika).

49 Lõpuks ja kolmandaks ei ole selline haldustava, nagu on kõne all põhikohtuasjas, igal juhul vajalik ega proportsionaalne sellise avaliku registri nagu varjupaigaregister usaldusväärsuse ja ühtsuse tagamiseks, sest arstitõend, sealhulgas eelnevalt pandud psühholoogiline diagnoos, võib olla sel puhul asjakohane ja piisav tõend (vt selle kohta EIK 6. aprilli 2017. aasta otsus A. P., Garçon ja Nicot *vs.* Prantsusmaa, CE:ECHR:2017:0406JUD007988512, punktid 139 ja 142).

50 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et avalikus registris sisalduvate füüsilise isiku sooidentiteeti puudutavate isikuandmete parandamise õiguse kasutamiseks võib nõuda, et see isik esitab asjakohased ja piisavad tõendid, mida võib temalt mõistlikult nõuda, et tõendada andmete ebaõigsust. Liikmesriik ei või aga haldustavas mingil juhul seada selle õiguse kasutamise tingimuseks tõendite esitamist selle kohta, et sugu on muudetud kirurgiliselt.

Kohtukulud

51 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artiklit 16**

   tuleb tõlgendada nii, et

   see kohustab avalikku registrit pidavat liikmesriigi ametit parandama füüsilise isiku sooidentiteeti puudutavad isikuandmed, kui need andmed ei ole õiged selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti d tähenduses.

2. **Määruse 2016/679 artiklit 16**

   tuleb tõlgendada nii, et

   avalikus registris sisalduvate füüsilise isiku sooidentiteeti puudutavate isikuandmete parandamise õiguse kasutamiseks võib nõuda, et see isik esitab asjakohased ja piisavad tõendid, mida võib temalt mõistlikult nõuda, et tõendada andmete ebaõigsust. Liikmesriik ei või aga haldustavas mingil juhul seada selle õiguse kasutamise tingimuseks tõendite esitamist selle kohta, et sugu on muudetud kirurgiliselt.

Allkirjad